Türk Edebiyatı
İSİMLER SÖZLÜĞÜ

TÜRK EDEBİYATI

İSİMLER SÖZLÜĞÜ

3. CİLT

AHMET YESEVİ
ÜNİVERSİTESİ

CamScanner ile tarandı

Türk Edebiyatı

İSİMLER SÖZLÜĞÜ

www.teis.yesevi.edu.tr

CamScanner ile tarandı

Ansiklopedi Dizisi

YAYIN NO: 01

TÜRK EDEBİYATI İSİMLER SÖZLÜĞÜ

Destekleyici Kurumlar

Ahmet Yesevi Üniversitesi - T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Proje Yürütücüsü

Prof. Dr. Mustafa İsen

Yayın Koordinatörleri

Emine Sıdıka Toptaş

Harun Sarıgül

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü - Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, 2022

568 s. ; 19x27,5 cm. – (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi. Ansiklopedi dizisi; yayın no: 01)

ISBN: 978-9944-237-88-8 (Takım)
ISBN: 978-9944-237-91-8 (3. Cilt)

© Ahmet Yesevi Üniversitesi
Mütevelli Heyet Başkanlığı

Aşağı Öveçler Mah. 1314. Cad. No: 19 06460 Çankaya /ANKARA
Tel: (0 312) 216 06 00 - (0 312) 216 06 01 • Faks: (0312) 223 34 29
www.ayu.edu.tr • yayinlar@yesevi.edu.tr

Kitapta ifade edilen fikir ve görüşler sadece yazarlarına ait olup,
Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı ile
Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşlerini yansıtmazlar.

Tasarım Baskı

SFN Televizyon Tanıtım Tasarım Yayıncılık Ltd. Şti.
Tel: 0312 472 37 73-74
sfn@sfn.com.tr • www.sfn.com.tr

✔ Sınırlı Sayıda: 120 adet basılmıştır.

CamScanner ile tarandı

Türk Edebiyatı
İSİMLER SÖZLÜĞÜ

TÜRK EDEBİYATI

İSİMLER SÖZLÜĞÜ

— 3. CİLT —

AHMET YESEVİ ÜNİVERSİTESİ

CamScanner ile tarandı

TÜRK EDEBİYATI İSİMLER SÖZLÜĞÜ I
(Başlangıçtan 20. Yüzyıla)

PROJE EKİBİ

PROJE YÜRÜTÜCÜLERİ
Prof. Dr. Mustafa İsen (Başkan)
Prof. Dr. Osman Horata
Prof. Dr. M. Öcal Oğuz
Prof. Dr. Mehmet Arslan (ö. 2019)
Prof. Dr. Filiz Kılıç
Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak

EDİTÖRLER

YAZILI EDEBİYAT / DİVAN EDEBİYATI
Başlangıç-15. Yüzyıl
Prof. Dr. Fatma Sabiha Kutlar Oğuz
Doç. Dr. Sibel Üst
Doç. Dr. Mehmet Gürbüz

16. Yüzyıl
Prof. Dr. Mustafa İsen
Prof. Dr. Filiz Kılıç
Prof. Dr. Tuncay Bülbül
Prof. Dr. Tuba Durmuş

17. Yüzyıl
Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak
Prof. Dr. Atabey Kılıç
Prof. Dr. Ayşe Yıldız

18. Yüzyıl
Prof. Dr. Osman Horata
Prof. Dr. M. Fatih Köksal

19. Yüzyıl
Prof. Dr. Mehmet Arslan (ö. 2019)
Prof. Dr. Mehtap Erdoğan

ÂŞIK VE TEKKE EDEBİYATI
Başlangıç-16. Yüzyıl
Prof. Dr. Öcal Oğuz
Dr. Tuba Saltık Özkan

17. Yüzyıl
Prof. Dr. Metin Ekici
Doç. Dr. Selcan Gürçayır Teke

18. Yüzyıl
Prof. Dr. Ali Berat Alptekin (ö. 2019)
Dr. Hilal Erdoğan Aksu

19. Yüzyıl
Prof. Dr. Ali Yakıcı
Dr. Öğr. Üyesi Emine Çakır

CamScanner ile tarandı

TÜRK EDEBİYATI İSİMLER SÖZLÜĞÜ II

(20. Yüzyıldan Günümüze: 1860-1985)

PROJE EKİBİ

PROJE YÜRÜTÜCÜLERİ

Prof. Dr. Mustafa İsen (Başkan)
Prof. Dr. Yakup Çelik (Başkan Yardımcısı)
Prof. Dr. M. Öcal Oğuz
Prof. Dr. Fazıl Gökçek
Prof. Dr. Gonca Gökalp Alpaslan
Prof. Dr. Mustafa Kurt
Prof. Dr. Osman Horata (Danışman)
Prof. Dr. Tuba Durmuş (Danışman)

EDİTÖRLER

ÂŞIK VE TEKKE EDEBİYATI

Prof. Dr. M. Öcal Oğuz
Prof. Dr. Metin Ekici
Prof. Dr. Ali Yakıcı
Prof. Dr. Ali Duymaz
Prof. Dr. Dilaver Düzgün
Prof. Dr. Esma Şimşek
Prof. Dr. Fatma Ahsen Turan
Prof. Dr. Abdulkadir Emeksiz
Prof. Dr. Ali Berat Alptekin
Prof. Dr. Hamiye Duran
Doç. Dr. Evrim Ölçer Özünel
Dr. Öğr. Üyesi Doğan Kaya
Dr. Öğr. Üyesi Yeliz Özay
Dr. Öğr. Üyesi Emine Çakır
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Erman Aral
Dr. Gözde Tekin
Dr. Hilal Erdoğan Aksu

1800-1900

Prof. Dr. Fazıl Gökçek
Doç. Dr. Şerife Çağın
Doç. Dr. Özlem Nemutlu
Dr. Öğr. Üyesi Halef Nas
Dr. Öğr. Üyesi Emine Tuğcu

1901-1930

Prof. Dr. Yakup Çelik
Prof. Dr. Nihayet Arslan
Dr. Öğr. Üyesi Çilem Tercüman
Araş. Gör. Esengül Sağlam Can

1931-1960

Prof. Dr. Yakup Çelik
Prof. Dr. Salim Çonoğlu
Prof. Dr. Gonca Gökalp Alpaslan
Doç. Dr. Soner Akpınar
Dr. Öğr. Üyesi Koray Üstün
Dr. Öğr. Üyesi Nurtaç Ergün Atbaşı

1961-1985

Prof. Dr. Baki Asiltürk
Prof. Dr. Mustafa Kurt
Dr. Öğr. Üyesi Beyhan Uygun Aytemiz
Dr. Öğr. Üyesi Bahanur Garan Gökşen
Dr. Öğr. Üyesi Dinçer Apaydın

BALKAN YAZAR VE ŞAİRLERİ

Prof. Dr. Mustafa İsen
Prof. Dr. Tuba Durmuş

TÜRK DÜNYASI

Prof. Dr. Orhan Söylemez
Doç. Dr. Samet Azap

ÇOCUK EDEBİYATI

Dr. Öğr. Üyesi Tacettin Şimşek
Saadet Çetin

POLİSİYE - BİLİM KURGU

Prof. Dr. Seval Şahin Gümüş
Doç. Dr. Didem Ardalı Büyükarman
Dr. Banu Öztürk

TEKNİK EDİTÖR

Emine Sıdıka Toptaş

YAZILIM

Şevket Çalışkan & Hidayet Tütüncü

CamScanner ile tarandı

tanbul'da vefat etti. Ebâ Eyyûb-i Ensârî civarındaki mezarlığa defnedildi. Yaşadığı devrin kaynaklarından *Vekâyi'u'l-fuzalâ* ve Sâlim'in *Tezkire-i Şuarâ*'sı şairden övgüyle söz etmişlerdir. İrfan ve fazilet sahibi, âlim, hoş sohbet, birçok meziyeti şahsında toplamış bir zât idi. Şiirlerinde Remzî mahlasını kullandı. Kaynaklarda divan sahibi olduğuna dair bir kayda rastlanmamıştır. Mecmualarda "Remzî" mahlaslı şairlere ait şiirlere rastlanmaktadır, ancak bunların hangilerinin Bâkî-zâde İsmail Remzî'ye hangilerinin diğer Remzî'lere (Remzî Abdulhadi, Remzî Ahmed, Remzî Abdullah, Remzî Mehmed, Remzî Ali) ait olduğunu tespit etmek güçtür. Günümüze erişen bir gazeli ve bir beytinden hareketle klasik Türk şiiri estetiği ve hayal dünyasına vâkıf, aruz kullanım becerisi iyi bir şair olduğu, âşıkâne tarzda şiirler yazdığı söylenebilir.

Eserlerinden Örnekler

Mülk-i dili sen lutf ile âbâda mı geldün
Ey şûh nedür söyle ya ber-bâde mi geldün

Tatar-ı tegâfül dili hod eyledi teshîr
Düzd-i nigeh-i nâz ile âmâde mi geldün

Hemvâre sütûn eyle dilâ şu'le-i âhı
Bu hayme-i nüh-perdeye âzâde mi geldün

Gülşende nedür eyledüğün âh-ı gulû-sûz
Ey bülbül-i nâ-şâdunıla dâde mi geldün

Buldı yolını künc-i dilün eyledi âbâd
Ey pîr-i mugân Remzi'ye irşâde mi geldün
(Ekinci 2018: 2203).

Kaynakça

Kurnaz, Cemal ve Mustafa Tatcı (hzl.) (2001). *Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî- Dîvân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri*. C.I. Ankara: Bizim Büro Yay.1537.

Ekinci, Ramazan (hzl.) (2018). *Şeyhî Mehmed Efendi, Vekâyi'u'l-Fuzalâ, Şeyhî'nin Şakâ'ik Zeyli*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay. 2201-2203.

Arslan, Mehmet (hzl.) (2018). *Mehmed Sirâceddin, Mecma'-i Şu'arâ ve Tezkire-i Üdebâ*. Kültür Bak. e-kitap https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58597,mecma-i-suara-ve-tezkire-i-udeba-pdf.pdf?0 s. 15. [Erişim tarihi: 20.10.2020]

İnce, Adnan (hzl.) (2018). *Mirzâzâde Mehmed Sâlim Efendi, Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Kültür Bak. e-kitap. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57124,mirza-zade-mehmed-salim-tezkiretu39s-su39arapdf.pdf?0 s. 231-232, [Erişim tarihi: 20.10.2020]

Ramazan Ekinci

BAKTIBEK MAKSÜTOV

(d. 19 Ocak 1947 / ö. -)

yazar, gazeteci, oyun yazarı

(Yeni Edebiyat / 20. Yüzyıl / Türkiye Dışı)

Kırgızistan'ın Narın iline bağlı Koçkor ilçesindeki Şamşı köyünde doğdu. 1964'te orta öğrenimden, 1969'da Kırgız Devlet Üniversitesinin Ekonomi bölümünden mezun oldu. 1969-1970 yıllarında Koçkor ilçesindeki çeşitli kolhoz ve sovhozlarda muhasebeci, baş ekonomist, baş muhasebeci, sendika başkanı, Kum-Döbö Köylü Birliğinin başkanı olarak çalıştı.1990-1995 yıllarında Kırgızistan Cumhuriyetinin Yüksek Meclisinde milletvekili ve parlamentodaki ekonomi, bütçe ve yatırım ile ilgili komisyonun kâtibi; 1995-1996 yıllarında Denetleme şubesinde müfettiş; 1997-2000 yıllarında Hesaplama şubesinde denetleyici olarak görev yaptı.

Baktıbek Maksütov, 2000 yılından itibaren *Ayköl Manas Bayanı* Sosyal Fonunun başkanı olarak çalışmaktadır.

Çağdaş Kırgız edebiyatının önemli isimlerinden Baktıbek Maksütov'un ilk eseri olan *Soguş Taktarı* adlı hikâye kitabı 1973'de yayımlandı. 1993'de *Kazıbektin Armanı*, 1995'te *Ayköl Manas Bayanı 1*, 1999'da *Ayköl Manas Bayanı 2* adlı kitapları yayımlandı. 1996'da *Kazıbek Kazakçı* adlı piyesi Narın Müzikal Drama Tiyatrosunda sahnelendi.

1993 yılından beri Kırgız Yazarlar Birliğinin üyesi olan Baktıbek Maksütov'un eserleri Rusçaya çevrildi ve Türkiye Türkçesine aktarıldı.

Eser Adı	*Basım yılı*	*Eser türü*
Soguş Taktarı	1973	Hikâye
Kazıbektin Armanı	1993	Hikâye
Ayköl Manas Bayanı: 1-Kitep	1995	Destan
Ayköl Manas Bayanı: 2-Kitep	1999	Destan
Er Semetey Bayanı: 1-Kitep	2000	Destan
Er Semetey Bayanı: 2-Kitep	2000	Destan
Seytek Baatır	2000	Destan
Tozokko Tete Kün	2002	Diğer
Babalardın Bayanı	2003	Destan
El Sürötçülörünö, El Artistterine 21 Suroo	2004	Diğer
Babalardın Bayanı, El Baatırları	2005	Destan
Uluu Kötörülüş	2006	İnceleme
Til, Ulut, "Manas" cana Iyman Cönündö	2006	İnceleme
Manastın Törölüşü cana Balalık Çagı	2006	Destan
Ak Kurcun Tolo Ir Kaldı (Ceñicok)	2006	Hikâye
Kalıgul Bay Uulu, Kıdır Ake Bayanı	2006	Destan
Kan Koşoy Bayanı	2007	Destan
Manas Bababızdan Bügünkü Küngö Çeyin	2007	İnceleme
Kırgızdın Belgilüü Agartuuçuları	2008	İnceleme
Kızıl Kırgın, Kanduu Karmaş	2009	Hikâye
"Manas" Eposu cana Manasçılar	2012	İnceleme
Er Töştük	2012	Destan

CamScanner ile tarandı

Ürkün Kızıl Katliam	2016	Roman
Türkistan'da Büyük İsyan 1916	2018	İnceleme

Kaynakça

Aamatov, M., Çekirov, A., Kalıeva, Ö. (2011). *Kırgız Respublikasının Cazuuçuları*. Bişkek.

Karıpkulov, A. (1998). *Narın Oblusu: Entsiklopediya*. Bişkek: Kırgız Entsiklopediyasının Başkı Redaksiyası.

http://tyup.net/page/maksogravemacrtov-baktybek (Erişim Tarihi: 08.01.2019).

http://www.dem.kg/index.php/kg/article/26247/b-maks-tov-manas-eposun-kara-s-z-t-r-nd-zhazuu-b-g-nk-k-nd-n-talaby (Erişim Tarihi: 08.01.2019).

Esra Yavuz

BALABEĞ

(d. ?/? - ö. ?/?)

âşık

(Âşık / 19. Yüzyıl / Anadolu-Osmanlı-Türkiye)

Şiirlerinde Balabeğ mahlasını kullanan âşığın asıl adını şiirlerinde mahlas olarak kullandığı bilinmektedir. Balabeğ'in hayatı hakkında kaynaklarda ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nde Balabeğ'in Kars Taşdere, Arpaçaylı olduğu ifade edilir. Ayrıca 19. yüzyılda yaşayan Balabeğ'in, Rusların Gümrü'yü aldığı yıl (1827) genç yaşta olduğunun bilindiği belirtilmiştir (1977: 304).

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nde bu bilgilere ek olarak, Balabeğ'in Arpaçay'ın Hamas köyünde gördüğü bir güzel (Gökçek) için söylediği güzellemesinin yaygın olduğu ifade edilmiştir (1977: 304).

Eserlerinden Örnekler

Dörtlük

Gökçekdir goncası, gülü Hamas'ın,
Vasfın söyler her dem dili Hamas'ın,
Kul olmuş ulusu, eli Hamas'ın,
Balabeğ'i ezdi, bakdı bir gökçek

(*Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* 1977: 304).

Kaynakça

"Balabeğ" (1977). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C. 1. İstanbul: Dergâh Yay. 304.

Zeynep Safiye Baki

BALAHAN DANIŞ BAYAT

(d. 1946 / ö. -)

âşık

(Âşık / 20. Yüzyıl / Azeri)

1946 yılında Azerbaycan Savıcbulag'da doğan âşığın hayatı ve sanatı hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Ali Kafkasyalı'nın *İran Türkleri Âşık Muhitleri* adlı kitabında Balahan Danış Bayat'ın Kum- Save Âşık Muhitine mensup çağdaş bir âşık olduğunu belirtmiştir (Kafkasyalı 2006: 211).

Kaynakça

Kafkasyalı, Ali (2006). *İran Türkleri Âşık Muhitleri*. Erzurum: Eser Ofset.

Çağla Yılmaz

BALASAN

(d. ?/? - ö. ?/?)

âşık

(Âşık / 18. Yüzyıl / Azeri)

Balasan, halk edebiyatının kadın şairlerinden biri olup (Cunbur 1968: 188-189) hayatı hakkında bilinenler rivayetlere dayanmaktadır. Balasan, 18. asır şairlerindendir. Kars ve civarında yaşayan yaygın bir halk rivayetine göre Genceli bir Ermeni keşişin kızıdır. Aynı köyün Türk mahallesinden Ağa-Han adlı bir genç ile birbirlerini severler. Köyün ileri gelenleri, kızı Ağa-Han'a babasından isterler. Mühlet isteyen babası ve ağabeyi Arslan, o gece bütün yüklerini toplayıp, Ahıska'ya göçerler ve aynı zamanda Balasan'ı bir Ermeni'ye nişanlarlar. Balasan bunun üzerine ağabeyi Arslan için ünlü kargışı söyler: "Yaralarım göz göz olup akmasın/ Fizâhından, kimse yüzen bakmasın/Nefesin kesilsin, sesin çıkmasın/İçerden, ciğeren oyulma düşsün". Rivayete göre, Arslan bu kargıştan 40 gün sonra ölmüştür. Balasan'ın Gence'ye bir kervanla gönderdiği "Gelsin" dönerayaklı (redifli) deyişini alan Ağa-Han adamlarını gönderip Keşiş ve Balasan'ı eski köylerine getirtir ve iki genç evlenirler (TDEA 1977: 304; Arısoy 1995: 206). Doğum tarihi hakkındaki bilinmezlik ölüm tarihi için de geçerlidir.

Müjgan Cunbur, *Başakların Sesi* adlı eserinde Balasan ile Ağa Han aşk hikâyeleri çok meşhur olduğunu, şiirleri ve deyişleri de ismi gibi tatlıdır, şeklinde ifade eder. Cunbur, bu eserinde, Balasan ile Ağa Han'ın aşk hikâyelerini ayrıntılı bir şekilde yorumlamaktadır (1968: 188-189). "Ilgın Ilgın Esen Bahar Yelleri" ve "Ağ Kâğât Beleyim Kan Yaşa Seni" ile başlayan şiirleri tespit edilebilmiştir. Bu şiirlerinde âşığın, Balasan mahlasını kullandığı görülmektedir. Dili sade ve anlaşılırdır.

Eserlerinden Örnekler

Ilgın Ilgın Esen Bahar Yelleri

Ilgın ılgın esen bahar yelleri
Gözlerim yolunu, gelecek mi yâr

CamScanner ile tarandı